

Matěj ve vzrušení posledních dní dočista zapomněl počítat čas a neuvědomil si, že se blíží nejtajemnější ze všech nocí. Noc čarovná a hrůzně krásná, kdy každá bytost, živá i neživá, hovoří k člověku, kdy voda očišťuje a naplňuje mocnou silou, kdy kameny zvoní a les zpívá, kdy je možné stát se nadsmrti šťastným, nebo v tu chvíli zemřít – a kdy je také nutné pomocí živého ohně zahánět do tmy zástupy zlověstných duchů.

Právě chtěli zahrnout na cestu k vesnici, když z vrbových houštin, lemujících řeku, zazněl oslí nářek.

„Ten tvrdohlavec jistě spadl do jámy nebo se za-bořil do hlubokého bahna,“ vykřikl mnich, podkasa-l si kutnu, aby si na ni nešlápl, a rozběhl se přes podmáčenou louku k řece.

Matěj se trochu zdržel, protože se pokoušel ulomit silnou větev, která by mu mohla posloužit jako zbraň proti loupežníkům, kradoucím osla. Pak ho napad-lo, jestli to není léčka, jež je má přilákat do houštin blízko vody. Vodník se prý často proměňuje v koně; proč by tedy nedokázal napodobit osla?

„Opatrně!“ křikl za mnichem. „Jděte oblou-
kem!“

Sám v předklonu proběhl houštinami a poslední úsek k místu, odkud neustále zazníval hlas, prolezl po čtyřech. Opatrně nadzvedl poslední, až k zemi se klonící větev a vyhlédl na malou travnatou louč-

ku pod starou vrbou. Osel byl pevně uvázan k větším stromu. Nelíbilo se mu to; trhal hlavou, vzpíral se, točil se dokola a hlasitě protestoval.

Ale to už se k vrbě prodral řeholník, nedbaje pasáčkova varování. „Zamotaly se mu otěže do větví, buď Bohu chvála. To jistě Panna Maria pro nás udělala zázrak, když viděla naši bídu.“

„Tohle je důkladný dvojitý uzel,“ namítl pasáček, když také přistoupil ke stromu, „ten nemohl vzniknout sám od sebe.“ Sehnul se a pomocí zubů se pokoušel smyčku uvolnit.

„Vždyť říkám,“ pokýval Bernát hlavou: „zázrak, nic než zázrak.“

Vyvedli osla z houštiny; zdálo se, že je jim vděčný za své osvobození a snaží se, alespoň dočasně, hrát roli hodného a poslušného tvora.

Matěj se však neklidně rozhlížel. Měl divný pocit, že tu někdo je, vnímal přímo hmatatelně přítomnost skryté bytosti. Linie stromů už splývaly v jednolitou temnou hmotu. Soumrak vymazal barvy a ponechal jen odstíny modravě šedé, zdobené zlatorůžovými konturami na místech, kam dopadaly poslední paprsky slunce.

Chlapec se naposledy ohlédl – a uviděl ji!

V průseku mezi rákosím stála rusalka. Měla na sobě jen tenkou bílou košili, husté černé vlasy jí spadaly po zádech v bohatých pramenech, mezi nimiž

jako hvězda na nočním nebi zářil nad uchem vetknutý květ leknínu. Dívala se za nimi se zvláštním, trochu smutným úsměvem. Když si všimla, že se pasáček ohlíží, rychle odskočila do rákosí a zmizela.

Matěj cítil, jak ho polila horkost; byl to podobný pocit jako nedávno na rozpálené jahodové stráni. Před mnichem se o tom nezmiňoval; neměl teď ani v nejmenším chuť na modlení. Raději si v duchu představoval všechny podrobnosti přeludné dívčí postavy.

Stráně, svírající dosud z obou stran řeku, se ro-zestoupily a před unavenými poutníky se rozevřel přívětivý pás polí a lučin, stoupající až k úpatí mocného Hradiska. Pod horou blikalo několik svě-télek v oknech chalup, mnohem víc jich však zářilo na holých vrcholcích okolních nižších kopců. Vy-padaly jako rozsypané hvězdy; některé se odrážely v černém zrcadle řeky a rozpíjely se do dlouhých krvavých pruhů.

Byly to svatojánské ohně.

Mnich nevrle zabručel, když je spatřil: „Noc jako stvořená pro ďáblový rejdy. A ten padlý kříž je zlé znamení... Bojím se, že se s opatem něco stalo.“

Najednou vzplály další ohně v polích, na mezích, na křižovatkách cest a pěšin. Jedno z ohnišť bylo tak blízko, že před pozadím šlehajících plamenů mohli pozorovat siluety divoce křepčících postav, vyzbro-

jených kyji, vidlemi, kosami a cepy. Skutečně to připomínalo ďábly, rojící se z pekelného jícnu. Bylo to dost podivné a vymykalo se to svatojánským zvyklostem, které Matěj znal. Nač ty zbraně?

„Bud' je to rebelie, nebo se obávají nějakého přepadení,“ usoudil mnich. „V každém případě bych se jim raději vyhnul. Jsou úplně zdivočelí, slyšíš, jak řvou?“

Uhnuli z cesty a sestoupili k řece. Do šplouchání vlnek tu zaznívalo skřípění přívozu. Napříč řekou se sunula oranžová jiskřička, blížila se, rostla, až se za ní vynořil obrys člunu. Směřoval do míst, kde se pod vysokým podemletým břehem krčila jako vlastovčí hnízdo převozníkova hliněná chatrč, krytá sušeným rákosem.

Člun přirazil k prknům přístavního můstku. Zachřestily řetězy, lucerna se oddělila od přídě a hou-pavě stoupala po schůdcích vzhůru. Muž, nesoucí ji v ruce, byl sám.

„Bůh ti žehnej,“ houkl na něj Bernát. „Koho jsi převážel?“

Zdálo se, že mnichova přítomnost statného muže polekala. Zatvářil se nejistě. „Nikoho, ctihodný. Kdopak by cestoval v takový čas? Jel jsem jenom nalíčit rybářské vrše. Chcete na druhý břeh?“

„Až podle toho, co se od tebe dozvíme. Neviděl jsi tu mladíka v městském obleku?“

„Ne, ctihodný.“

„A Černého pána v širokém klobouku?“ zeptal se chvatně Matěj, nedbaje na to, jak jeho otázka Bernáta i převozníka překvapí. Nebyl si jist, jestli to způsobilo neklidné světlo lucerny, nebo se ten druhý opravdu zachvěl.

„Nikoho takového jsem neviděl,“ řekl a neklidně přešlápl. „Mám tedy znovu odvázat loď? Nebo mi prokážete tu čest a povečeříte se mnou?“

Vypadalo to, že nabídka večere zvrátí všechna mnichova předsevzetí. Bernát zhluboka nasál vůni smažených ryb, šířící se podél břehu, olízl si rty a těžce povzdychl.

V tu chvíli se vynořila z houštin u vody dívka. Blížila se k nim s rozpačitým úsměvem a nesla svazky listů, květů a bizarně zkroucených kořenů, takže Matěj se v první chvíli ulekl, že drží hady. Okamžitě ji poznal: byla to rusalka, která se za ním prve dívala z rákosí.

„Moje dcera,“ řekl převozník, když zjistil, že děvče vzbudilo pozornost návštěvníků. „Žijeme tu spolu sami. Ženu mi před pár lety vzala řeka.“

„Vypadá jako čarodějnice,“ ušklíbl se mnich. „Vidím, maličká, že neseš hadí kořen. Budeš vařit létací mast?“

Dívka po něm zlostně blýskla očima a vzdorovitě pohodila hlavou.

„Ale kdež, ctihodný,“ řekl chvatně převozník, „to jsou jenom byliny na léky proti horečce a zimnici.“

„Ona neumí odpovědět sama?“

„Bohužel, ctihodný. Je od narození němá.“

„Nic než Boží trest za vaše hříchy. Chodíš zřídka do kostela, převozníku, a tvoji dceru jsem tam ještě nikdy neviděl.“

„Času je málo.“

„Samá výmluva! Radši mi řekni, co znamená to sročení kolem ohňů v polích.“

„Bude úplněk, ctihodný, svatojánský úplněk – a za takových nocí vyjíždí z lesů Prokletý lovec se svou divokou smečkou vyžlat, vlkodlaků a pekelných příšer. Jeho Divoká honba vždycky zdupe pole a zničí úrodu. Proto musí dnes celou noc plánout mocné ohně.“

„Jsi samá výmluva a vytáčka, převozníku. Pláčete nad zdupanou úrodou, abyste nemuseli odvádět klášteru desátek. Ohně proti Divoké honbě – pěkná záminka k pěstování pohanských prostopášností! Ale to si povíme jindy. Teď mi ukaž, kudy vede nejkratší cesta na vrchol Hradiska.“

„Snad...“ zarazil se překvapený převozník, „snad nemáte v úmyslu... dnešní noci...“

„Neptej se tak hloupě. Vaše strašidla jsou mi pro smích. Zlomím ďáblůvu sílu v jeho hnízdě! Tak kudy?“

„Jak chcete, ctihodný. Nejlepší je držet se hned při kraji lesa strmé stezky; dostanete se nad opuštěný lom – a potom po hřebeni pořád nahoru. Z druhé strany je rokle potoka, zarostlá devětsilem; tam nesestupujte v žádném případě, je-li vám život milý.“

„Chceš vyhrožovat?“

„Jenom varuji.“

„Ať je ti Bůh milostiv, převozníku.“

„I vám, ctihodný.“

„Než se vrátíme, pohlídáš nám osla.“

„Jak je libo,“ řekl převozník a hluboce se uklonil. Možná proto, aby mu v té chvíli neviděli do tváře.

Matěj vykročil za mnichem, který už vystupoval po dřevěných schůdcích na hliněnou terasu nad přístavním molem – ale vtom mu něco sevřelo záěstí. Takřka polekaně se otočil; byla to rusalka. Její prsty byly ledově studené, a přesto měl pocit, jako by mu celým tělem projel zášleh ohně. Pevně ho držela a druhou rukou něco naznačovala. Rychlými, vzrušenými gesty opisovala ve vzduchu kruhy, vlnovky a složité obrazce, ze kterých Matěj nebyl ani trochu moudrý. Pomáhala si neartikulovanými skřeky v zoufalé snaze něco naléhavého sdělit. Temné oči na něj upírala z bezprostřední blízkosti; když se do nich podíval, připadalo mu, že padá do bezedné studny. Zachvěl se strachem z uhranutí.

„Já musím,“ zašeptal, „kvůli tomu klíči. Rozumíš? Jedině když vrátím klíč, zbavím se toho Černého.“

Smutně se usmála a něco mu vtiskla do dlaně. Pak ho pustila, otočila se na patě a utíkala podél řeky pryč. Její vlající vlasy brzy splynuly s tmou.

Matěj se zvědavým rozechvěním otevřel dlaň. Měl v ní modré ptačí pírko.

IX.

Šli rychle a mlčky, slyšeli jen svůj zrychlený dech a vzdálený zpěv vesničanů. Pronikali skrze pole pod temným pláštěm noci a zdaleka se vyhýbali záři planoucích ohňů. Hora se nad nimi vztyčila, temná a hrozivá. Za zubatým hřebenem lesa plál na jejím vrcholu stříbrný požár. To vycházel měsíc.

„Bojíš se, Matěji?“ zeptal se mnich a hlas se mu třásl.

„Proč se ptáte?“ odpověděl Matěj protiotázkou a snažil se pomalu a zhluboka dýchat, aby se neza-lykal.

„Abys věděl, že... že se nemáš čeho bát, protože Bůh nedopustí, aby spravedlivý... Ježíšmarjá!“ vykřikl a uskočil za Matějova záda, když se větve stromu nad pěšinou z ničeho nic prudce rozkývaly.

Oba stáli bez dechu a naslouchali tichu.

„Co to bylo?“ zašeptal mnich po chvíli.

„Nevím,“ odpověděl Matěj rovněž šeptem, „už se nic nehýbá. Možná nad námi proletěl nějaký duch.“

„Neboj se, Matěji. Nebudeme tu déle, než je nezbytně nutné. Jenom najdeme studenta a přinutíme ho, aby nám vrátil, co nám vzal. Do půlnoci se

nic zvláštního dít nebude, věř mi. Věříš mi? Já věřím v Boží vůli, bez které ani vlas z hlavy nespadne. Modli se – a budeš mít pocit, že jde někdo s tebou, někdo mocný, silný a veliký, kdo tě chrání a drží nad tebou dlaň. Jen tak se dá projít černým lesem.“

Vytáhl z kutny kříž a nesl ho před sebou v křečovitě natažené ruce, polohlasem opakoval naléhavé prosby a občas vyjekl, když narazil čelem do drsné kůry stromu, když ho po pleši pohladila pichlavá větev nebo když se mu kolem obličeje ovinula pavučina jako hebké neviditelné prsty.

Matěj po něm opakoval naučená slova modliteb, ale myslel přitom na tajemnou převozníkovu dceru, jejíž obraz se vznášel před ním a jejíž dotek ho dosud hřál. Najednou si vzpomněl na tu zvláštní chvíli tehdy za bouře na Kotýzu, na pocit, že ho konejší matčina ruka. Ty dvě představy mu v mysli splynuly v jednu a úzkostný, ochromující strach před nimi ustupoval, tál jako černý sníh.

Došli strmou pěšinou, která bělavě prosvítala v noční temnotě, až do míst, kde se z jedné strany tyčil mladý, hustý les a z druhé dýchala prázdnota, spíše cítěná než viděná. Vzduch tam stříbřitě jiskřil v měsíčním světle nad hlubinou, do níž kolmo spadala skalní stěna bývalého lomu.

„Držte se okraje lesa,“ řekl Matěj, když viděl, že mnich má snahu vyhýbat se stínům a raději se bro-

dí vysokou suchou trávou na prostředku náhorní planiny, „znám to od nás z Kotýzských skal. Ani se nenadějete, a šlápnete do prázdna. Strom má přece jen pevnější kořeny než tráva.“

Náhlý poryv větru zašustil v suchých stéblech a dýchl jim studeně do tváří. Les se rozšuměl, listí bříz se rozčileně třepotalo a nízké smrčky se vážně a pochmurně kývaly. Zdálo se, že se sem z vrcholu hory něco žene.

Matěj se zaposlouchal a jeho zbystřené ucho zachytilo v kvílení větru celou škálu zvuků: dusot, štěkot, táhlé vytí psů, kteří zachytili krvavou stopu, a dokonce vzdálený signál loveckého rohu.

„Divoká honba!“ vykřikl. „A blíží se sem! Rychle se musíme někam...“

Nestačil dopovědět. Zadul silný vichr, stromy zasténaly a rozkomíhaly se v bláznivém tanci. Vzápětí z mlází vyrazilo zběsile pádící stádečko srnčí zvěře; srny si neвшímaly lidí, proběhly kolem nich a dusaly do tmy. Pak se vynořila rozzuřeně chrochtající bachyně, provázená houfem pruhovaných selátek, prudce uhnula před zrádnou loučkou a s velkým lomozem zapadla do houštin podél pěšiny, kterou sem vystoupali.

Mnichovy oči se zděšeně rozšířily a brada se mu roztrásla. Couval před ožívajícím lesem, plným

skřeků a hřmotu, a mával před sebou křížem, jako by chtěl šermovat.

„Stůjte!“ křikl na něj Matěj. „Pět kroků za vámi je propast!“

V tu chvíli se z houštin vyřítil člověk. Matěj ho okamžitě poznal podle vlající peleríny. Byl to ten, kterého s takovým úsilím a tak dlouho pronásledovali, po jehož stopě šli s jedinou utkvělou myšlenkou, jak ho dopadnou, usvědčí a ztrestají. Jenže takhle si opětovné setkání nepředstavovali. Student byl potrhaný a zbrocený potem i krví.

„Je zle!“ křičel na ně a mával rukou. „Vymklo se to z pout, utíkejte!“

Řeholník zajechel, otočil se na místě a rozběhl se, klopýtaje vysokou trávou.

„Tam ne!“ vykřikl Matěj a skočil mu po nohou.

Mnich upadl, ale kopnutím se pasáčka zbavil a už se znovu sbíral. Nikdo by od jeho tučné postavy nečekal takovou mrštnost.

V mlází těsně za nimi zadul lovecký roh a ozval se hlas, který by mohl být právě tak zaržáním koně jako vraním zakrákáním... nebo ďábelským smíchem.

„Je pozdě!“ řval student a víchr mu rval slova od úst. „Padněte tváří k zemi, za žádnou cenu nezvedejte hlavu a nepokoušejte se na ně podívat. Jinak vás rozsápu!“

„Rozsápou... sápu...“ ječela ozvěna v točících se bílých vírech, které smetaly listí ze stromů a s lomozem lámaly i ty nejsilnější větve. Mlází ožilo, jako by se jím hadovitě proplétaly stovky hbitých těl.

Vyžlata, uvědomil si Matěj, vyžlata jsou tady. Ještě nikdo je neviděl tak zblízka, aby o nich mohl vyprávět. Protože ti, kteří jim pohlédli do tváře, nepromluví do soudného dne.

„Stůjte... vy velebný, úctyhodný, zatracený otče Bernáte!“

Překonal hrůzu z nebezpečného okraje lomu, dohonil benediktina, skočil před něj a sevřel ho oběma rukama, aby ho zadržel. Jenže to hřmotné tělo mělo obrovskou setrvačnost, srazilo Matěje dozadu, a když se pokusil znovu najít oporu pro svou nohu, cítil, jak se mu pod chodidlem utrhl drn a noha klouže přes hranu skály do prázdna. V té vteřině, kdy plně pocítil nezadržitelnost pádu, se mu snad zastavilo i srdce. Jako by se najednou zpomalil čas. Matěj zcela ostře vnímal, jak nekonečně dlouho padá na jedno koleno, zatímco mnichovy ruce ho rvou za vlasy a snaží se ho odhodit. Věděl, že se nesmí na Bernáta pověsit, protože by ho strhl s sebou do hlubiny; snažil se vzepřít, zaryl hlavu do tučného mnichova břicha a se zaťatými zuby tlačil zpátky. Mnich vydával jen zběsilý řev a tloukl pěstmi Matěje do zad; zřejmě si ve své nepřičetnosti myslel, že už ho odnáší sám ďábel.

V té kritické chvíli se jako vržené laso omotala kolem Bernátova hrdla srolovaná pelerína. Mnich zalupal po dechu a jeho nápor povolil. Matěj se posunul a našel na okraji skály oporu i pro druhou nohu, zpola se vztyčil a viděl, jak se benediktin kácí nazad, prudce stržen zpátky na pevnou zem. Když pasáček přepadal přes jeho tělo, stačil ještě zahlédnout, jak student tiskne mnichovu hlavu, omotanou pláštěm, vší silou k zemi.

Pak už i Matěj zabořil tvář mezi mech, kaménky a pichlavá stébla. Snažil se nevnímat řev smršti, která se právě hnala přímo nad nimi za dupotu a šustotu, kvílení, chechtotu, nářku, zběsilého zpěvu, vítězného troubení, vrčení, vytí a štěkotu. Země se chvěla a jakási strašná síla se jej snažila nadzvednout, odhodit, kutálet před sebou. Zaťal prsty do šterkovité půdy a mísil slova modliteb s kletbami a starými zaklínadly.

Těžko říct, jak dlouho to trvalo, konečně však lomoz začal slábnout a vzdalovat se. Matěj se odvážil opatrně nadzvednout hlavu a uviděl, jak v prázdnu za srázem letí nebem zástup rozevlátých mraků, v nichž dokázal rozeznat pitvorné podoby vychrtlých psů, kostlivých jezdců, obřích medvědů a hadů s netopýřími křídly. Roj vzdušných oblud zběsile vířil v jediném obrovském klubku, hnál se přes zářící měsíční kotouč a zvolna zanikal za temným obzorem.

X.

Les strnul ve stříbřitém tichu; kdyby právě teď někdo přišel, ani ve snu by ho nenapadlo, že tu před chvílí řádila zběsilá smečka. Jen změt' ulámaných větví, jimiž byla planina poseta, svědčila o něčem neobvyklém.

Ti tři tam bez hnutí seděli a zírali do prázdna. Znovu v duchu prožívali všechno, co je potkalo v několika předcházejících minutách, a měli pocit, jako by smršť prošla i skrz ně a všechno v nich zpřeházela.

„Tedy,“ odvážil se nakonec student porušit ticho, „nevím, jak vám, ale mně to, že ještě žiju, připadá doopravdy jako zázrak. Měl jsem štěstí, že jsem včas doběhl na otevřenou pláň nad srázem, kde se Divoká honba nemohla opírat o stromy a vznesla se do výše.“

Nikdo na jeho slova nereagoval, všichni byli ještě příliš ponořeni sami do sebe.

„Matěji,“ řekl mnich tiše, „ty máš na noze krev.“

„To nic není,“ usmál se pasáček, „odřené koleno mívám každou chvíli.“ Ale jeho lhostejnost byla jen předstíraná. Ovládal ho zvláštní, povznášející pocit,

který naplňoval jeho tělo nezvyklou lehkostí. Pomyšlel si, že kdyby zamával pažemi, snad by vzlétl.

Mnich zápolil s cípem své kutny, až se mu ho konečně podařilo utrhnout a ovázat kolem Matějovy nohy. „Nebolí to?“ zeptal se.

„Ne, opravdu ne!“

„Víte, že ten kluk vám zachránil život?“ obrátil se student na mnicha.

Bernát se zamračil, ta připomínka ho uvedla do nepříjemných rozpaků. Odkášlal si, zavrčel a pak rychle zamumlal: „Odčiniš své hříchy, ale divím se, proč jste se vy ještě nepropadl do pekel! Kde máte moji zázračnou mariánskou vodu? A máte ji ještě vůbec?“

„Musím vás zklamat, ctihodný mnichu,“ ušklíbl se student.

„Cože?!“ zvedl se Bernát rozčileně ze země. „Vy jste ji vyplýtvat!“

„Ještě jí trochu zbylo,“ řekl student a vytáhl baňku.

Mnich po ní chňapl jako tygr a zatřepal s ní. „Nějak moc šplouchá, tam nezůstalo víc než na dva palce ode dna!“

„Nenechal jste mě domluvit,“ usmál se student nakysle. „Musím vás zklamat, co se vaší důvěry v její ochrannou moc týká. Smočil jsem v ní uhel, jímž jsem kreslil pantakl a magický kruh, ale nakonec byla kladná síla vody zcela přebita silou téhle věčičky.“

Znovu zalovil ve skryté kapse pod hábitem a vzápětí na jeho dlani naplno zazářil neblahý fextův klíč.

Matěj se při tom pohledu otrásl, jako by už po něm sahal ďábelský spár. Po celou dobu toužil získat klíč zpět, ale teď, když ho měl na dosah ruky, si náhle uvědomil, že zlost a pocit křivdy nad tím, že byl okraden o příslib bohatství, ho už dávno opustily. Žádná truhlice se zlatáky, žádná zlomečná kletba – jenom klíč se vrací a září tichým, výsměšným světlem. Připomíná, že se blíží konečné rozhodnutí a že se z toho nelze nijak vyvléct. Matěj tajně doufal, že až studenta dostihnou, bude po všem. Ale nic takového. Prokletí se nelze zbavit!

Student se na něj tázavě podíval, a když viděl, že Matěj váhá klíč převzít, položil ho opatrně na plochý kámen a štitivě od něj odtáhl ruce. Zdálo se, jako by se jemná spirála, jež tvořila rukojeť klíče, v měsíčním světle pomalu svírala a opět rozvírala. Snad ten klíč nedýchá?

Mnich se váhavě naklonil blíž. „Je zlověstně krásný,“ zasykl. „Alespoň teď vím, jak vypadá prokletá věc. Zakryjte ho něčím, je necudný jako nahá žena! Připomíná mi sedm smrtelných hříchů!“ Chvatně přetáhl přes kámen s klíčem nedaleko pohozenou studentovu pelerínu. „Jak vidím, bakaláři, žádný poklad vám nepřinesl, ale mám strach, jestli vás nepřipravil o duši.“

„Nedivil bych se tomu,“ řekl student a tentokrát se zdálo, že nežertuje. „Lituji, Matěji, že jsem ti ho vzal, ani nevíš, jak toho lituji! Byl jsem bezstarostný a skoro šťastný až do té chvíle, než jsem se ho poprvé dotkl. Protože, abys věděl, tenhle klíč žádnou truhlici se zlatáky neotvírá. Je to klíč k věcem, které ani já, ač vzdělaný ve vědách hermetických, tak docela nechápu.“

„Zaklínal jste duchy?“ zeptal se Matěj rozechvěle. „Vy jste se toho odvážil?“

„Nebylo to poprvé,“ pousmál se trpce student, „mám v tom určité zkušenosti, ale co se stalo tentokrát, to mě zcela vyvedlo z míry. Položil jsem klíč do pantaku a připravil jsem invokaci démona, který vládne věcem skrytým v hlubinách země. Sytil jsem ho kouřem páleného durmanu a krví kohouta, aby měl z čeho tvořit přechodné hmotné tělo, a když jsem třikrát zvolal jeho mocné jméno Ipsissimus, stala se podivná věc: spirála klíče se rozechvěla zvukem toho slova a zesílila vibrace do nečekaných oblastí. Ano, v té chvíli se mi to vymklo z ruky; ten klíč je ďábelský rezonátor, rozkmital astrální esence až do nejzazších hlubin, vytvořil vír energie, magnetickou bouři, ve které se zhmotnilo to, na co myslí všichni tam dole u ohňů. Všechny ty příšery, plné vzteku a nenávisti, před kterými mi nezbývalo než prchat, protože jsem dostal strach,

a jak známo, strach ničí účinek ochranného magického kruhu!“

Matěj ohromeně naslouchal, ačkoliv z tajemného čarodějnického jazyka nerozuměl jedinému slovu.

Mnich se polekaně odtáhl a udělal ve vzduchu znamení kříže. „Nic mi není známo!“ vykřikl pohoršeně. „Jak si můžete myslet, že vím něco o vašich esencích a magických kruzích?! Je to temná věda, která páchne pekelnou sírou! Nevíte, že jíst jablka poznání bylo člověku přísně zapovězeno? Nešklebte se tak divně a nemluvte před tím nevinným chlapcem o takových věcech! Bůh mi tohoto pasáčka, pokoušeného ďáblem, přivedl do cesty, abych spasil jeho duši. Už vím, Matěji, co musíš udělat: byl na tebe vložen těžký úkol, abys ten nebezpečný klíč pronesl hříšnými svody světa do bezpečí posvátných klášterních zdí. Tam ho uložíš v chrámu pod oltářem, a mně spadne kámen ze srdce. A pojďme rychle, mám pocit, že ďábel svůj klíč hledá, celou cestu jsem cítil blízkost démona temnot, ale teprve teď to chápu. Rychle pryč z těchto prokletých míst!“

„A nemohl byste...“ začal rozpačitě Matěj, „ctihodný otče Bernáte... třeba sám...“

„Apage satanas!“ ucukl mnich. „V životě bych se nedotkl tak nečisté věci!“

Student se jízlivě pousmál: „Možná má tenhle bratr...“

„Pro vás otec, nikoli bratr!“ opravil ho okamžitě Bernát.

„Možná má tenhle bratr pravdu,“ nenechal se student vyvést z míry řeholníkovým pohoršeným výrazem. „Vezmi klíč do úschovy, Matěji. Neboj se, máš jednu velkou výhodu: nevíš, co s ním. Pro mě je příliš velkým pokušením, láká mě a svádí, abych poznal jeho tajemství... ale vím, že druhý pokus bych nepřežil.“

Matěj zdrceně sebral klíč a znovu ho uvázal na přetrženou šňůrku pod svou špinavou pastevec-kou halenou. Mnich a student ho napjatě sledovali a jako by si oddechli, že pasáček příliš nevzdoroval.

„Tak pojďme,“ řekl student.

„Snad si nemyslíte, že půjdete s námi?!“ rozčílil se mnich. „Zmizte ze zdejšího kraje, ztratíte se co nejdál z klášterního panství! Odpouštím vám, jak se na křesťana sluší, ale nepokoušejte mou trpělivost!“

„Udáte mě inkvizici?“

„Měl bych to udělat!“ zavrčel Bernát popuzeně, vzal pasáčka za rameno a tlačil ho před sebou zpátky k cestě, po které sem vystoupili.

Vzápětí se ukázalo, že opustit planinu nebude tak jednoduché. Pěšina zmizela pod vyvrácenými stromy, jejichž propletené větve a kořeny vytvořily

neproniknutelnou hradbu. Mnich se po několika marných pokusech, při kterých si roztrhl kutnu a musel se hodně hlasitě modlit, aby se vyvaroval vzteklých kleteb, vrátil zpátky.

Student tam dosud seděl.

„Myslím, Matěji, že bychom se mohli dostat ven korytem potoka,“ řekl a na řeholníka se ani nepodíval. Matěj si však dobře povšiml, jak mu na rtech cuká potlačovaný smích. „Zahlédl jsem tu rokli shora, když jsem prchal z Dukátového pole; je celá zarostlá nějakými velkými listy, ale strž je tak hluboká, že tam vír Divoké honby zaručeně nepronikl.“

„Převozník nás varoval, že tam číhá nějaké nebezpečí,“ namítl Matěj.

„No a co?“ vmísil se do hovoru Bernát. „Když je to jediná možnost, obrníme se modlitbou a projdeme. Pamatujete si cestu, bakaláři?“

XI.

Stačilo projít smrkovým mlázím, jehož pružné větve a kmínky lépe odolaly náporu vichřice, a po čtvrt hodině pod sebou spatřili hlubokou rokli. Noc pokročila a měsíc už byl hodně vysoko, takže jeho paprsky padaly téměř kolmo, klouzaly po širokých listech, vršících se jeden nad druhým jako tašky na střeše, a naplňovaly prostor zvláštním stříbrným mžením. Matěj v životě tak obrovské listy devětsílu neviděl. Pokrývaly souvislou vrstvou dno i stěny rokle a skrývaly pod sebou její skutečný tvar. Kdesi hluboko dole bublal, zvonil a cinkal potok.

Student se jako první odvážně vnořil do té záplavy a zmizel v ní po pás; snažil se sestoupit šikmo svahem a dostat se k neviditelnému potůčku. Matěj a mnich vstoupili do takto prošlapané uličky. Zem pod listy, ke které nikdy neproniklo slunce, byla vlhká a pokrytá vysokou vrstvou zpola zetlelého humusu; nohy po ní klouzaly a každou chvíli některý z nich padl na rozprostřené obří deštníky, které se pod ním rozvlnily a měkce ho přijaly do své náruče. Horší pak bylo vyhrabat se ze spleti rozestupujících se tlustých stvolů.

Při jednom z těchto nečekaných pádů si Matěj všiml, že se pod milosrdným zeleným příkrovem skrývá „hřbitov“, tajemné podsvětí, kde jsou umírající plesnivé listy oplétány bělavými vlákny, kde pobíhají nohatí pavouci a raší bledé plodnice divných hub, kde se svíjejí na prst tlustí červi a zaječí lebka smutně hledí prázdným očním důlkem. Sevřela ho úzkost, páchlo to tu hnilobou a ještě něčím... Něčím povědomým, odporným, a přesto nutícím znovu nasávat vzduch a dychtivě čichat. Zmateně hmatal kolem sebe, svíral tu vířící zelenou stěnu, trhal ji, lámal a drtil pod sebou, než konečně našel stabilitu a vystrčil hlavu nad vlnící se hladinu, aby se podíval, kde zůstali ostatní. V oné krátké chvíli stačil dokonale ztratit orientaci; předpokládal, že se bude dívat dolů do rokle, a překvapilo ho, že stojí čelem proti strmě stoupajícímu svahu. Dřív, než se stačil otočit, padla tma. Nečekaná a náhlá tma, bez jakéhokoliv předchozího varování: jako když někdo sfoukne svíčku.

„Hej!“ vykřikl Matěj, „kde jste?“

„Tady,“ ozval se dost daleko vpředu studentův hlas.

„Počkejte na mě, počkejte, proboha,“ volal mnich o kus výš, „nemůžu najít svůj růženec, někam mi spadl...“

„Nechte ho být a čekejte na místě, než zase vyjde měsíc. Ty taky, Matěji! Nikam nechod! Ten mrak nemůže být moc velký.“

Matěj se nejistě rozhlížel. Tma sice vymazala všechny konkrétní tvary, ale podivné stříbřité chvění zůstalo. Z okrajů listů jako by padaly planoucí modré jiskry. Potok teď zvonil mnohem výrazněji; znělo to jako drnkání strun, jimiž se rychle probírají neviditelné prsty.

A pak ucítil pach kouře; odněkud z rokle se valil čpavý, dusivý dým, ale nikde neviděl plamen. Sevřela ho úzkost. Neměli jsme sem chodit, převozník měl pravdu! Už nikdy odtud nevyjdeme! Tam dole se právě pomalu otvírá pekelná brána a v ní stojí Černý pán. „Čekám na tebe, Matěji!“ řekne svým hlubokým, sametově mrazivým hlasem.

Pevně sevřel v dlani klíč a vykročil do míst, kde, jak si pamatoval, svah stoupá a kde zůstala jejich prošlapaná cestička. Ale devětsilové listy ho i tentokrát zmátly: šlápl do prázdna a řítit se dolů.

„Matěji!“ zaslechl ze dvou stran zdvojený výkřik, nebyl však schopen odpovědět. Lupeny ho švihaly a propadal se jimi, kolem něj přšely ohnivé vodopády poplašených světlušek.

Najednou se zastavil v nepohodlné pozici s nohama nahoře a hlavou dole. Hučelo mu v uších,

a ačkoliv věděl, že už dál padat nebude, měl pocit, že se s ním země houpe a pomalu otáčí. Lupení všude kolem šustilo prudkým pohybem, docela blízko vyprskl trylek ženského smíchu.

Pak zabliklo červenožluté světlo. Matěj s námahou nadzdvihl hlavu a uviděl, že zdrojem té podivné záře je starodávná lucerna, zdobená měděnými reliéfy draků, jejichž hřbetům dodávala zelená měděnka tu správnou ještěří barvu. Napřed ho napadlo, že je svítlna zavěšena na boku velkého trouchnivého pařezu, ale pak ten tvor pozvedl světlo do výšky a ukázalo se, že ji v zakrouceném spáru drží malý mužík, ne větší než dvouleté dítě. Měl hnědou, vráscitou tvář starce, vroubenou dlouhými, sněhobílými vousy, a hlavu mu kryla žlutá hornická čepice. Očka, černá a pichlavá jako trnky, se nehnutě zahleděla na Matěje.

Kolem zase zašuměl smích, přelétavý jako vánek a dovádivý jak bublání potoka. Ze tří stran se nad pasáčkem sklonily ženské tváře s velkýma, strnule rozšířenýma očima a ohnivě rudými rty, z nichž ve smíchu blýskaly ostré zoubky. Dlouhé vlasy jim přepadly kolem tváří dolů a spojily se nad Matějem jako temný závěs, jako mračno vydávající zvláštní pronikavou vůni, hořkosladkou a omamnou.

Pitvorný stařeček se zamračil.

„Urcugum!“ vykřikl chraplavě a sfoukl plamének lucerny. Tma, která nastala, se zdála být ještě temnější než předtím.

Matěj se vzepřel rukama a pokusil se zvednout. Šlo to, neměl nic zlomeného. Ocítl se ve zvláštním duševním stavu: jeho hrůza dosáhla meze, za kterou už není nic... jen prázdno. Ještě žiju, říkal si, neublížili mi. Nevím, co chtějí. A vědí oni, co chci já?

Odněkud zazněl dívčí hlas, napřed jen tiše broukal jakousi melodii, ale pak se najednou vznesl do jiskřivých výšek a zpíval tajemná slova v neznámém jazyce.

Matěj se jako ve snu prodíral za písni. Zachvěl se, když mu nohy objal ledovým sevřením rychle běžící potok, ale nezadrželo ho to. Brodil se dál, klouzal po ohlazených oblázcích a celým tělem vnímal píseň, která už zněla docela blízko a prolínala se s rozverným zurčením padající vody.

V tu chvíli vyhlédl měsíc trhlinou v mracích a ozářil výklenek pod vysokým balvanem, vklíněným mezi dva strmé svahy, odkud se z obou stran skláněly vějíře těch obrovských listů. Z mechového sametu na hřbetě kamene sklouzával pramének vody, jiskřil a padal, aby se nakonec roztránil na tisíce mléčných krůpějí o bílé ženské tělo. Nahá dívka mu nastavovala svá drobná, pevná prsa, břicho i klín, objímala ho rukama, jako by ho chtěla se-

vřít do náruče. Jak zakláněla hlavu, zplihlé havraní vlasy se jí lepily na oblé boky a opět se uvolňovaly a z jejich konců crčelo stříbro. Chvillemi se smála a pak zase pokračovala v písni, která zřejmě neměla začátek ani konec, ale plynula jako vodní proud. Matěj měl sucho v ústech a nemohl polknout, ačkoliv bylo kolem tolik vody.

Dívka najednou přerušila zpěv a prudce se ohlédla, jako by vytušila jeho upřený pohled. Poznal ji: byla to němá převozníková dcera. Němá? Vždyť zpívala zcela zřetelná, i když nesrozumitelná slova!

Jen pouhou vteřinu se navzájem dotýkali očima. Vzápětí odněkud ze tmy zazněl podrážděný, vzteklý výkřik: „Urcugum!“

Dívka sebou škubla a jediným skokem zmizela, vějíře listů se zakývaly a opět zmrtvěly; nezůstala po ní ani stopa, jen pramínek dál jiskřivě padal z vrcholu balvanu do tůňky pod ním.

Tak přece je to rusalka, říkal si Matěj, rusalka, která žije s převozníkem a nezná lidskou řeč – proto předstírá, že je němá. A já jsem teď v její moci. Co se stane? Co bude? Zemřu? Půjdu o duši? Pane Bože! Měl bych se modlit, jak mě to ten mnich naučil: Otče náš, Bože všemohoucí... Jenže něco tak krásného jsem nikdy neviděl...

„Matěji!“ ozvalo se docela blízko volání, „kde jsi, Matěji?“

Chtěl odpovědět, ale nemohl; hrdlo měl pořád tak sevřené, že nebyl schopen vydat sebemenší zvuk. Zděsil se: snad mě nepotrestal ten škaredý trpaslík němotou? Možná je i ona zakleta do němoty a jen jednou v roce, o svatojánské noci, smí u pramene zpívat. Seběhl pod padající proud, nabíral ledovou vodu do dlaní a hltavě pil.

To už se sem blížil potokem Bernát; kutnu měl vykasanou, a přesto promáčenou. „Tady je!“ zvolal s úlevou.

Z houští na svahu se vynořila studentova hlava: „Je celý?“

„Zaplať pánbůh! Alespoň na první pohled mu nic nechybí.“

„To jsem blázen,“ řekl student, když se rozhlédl, „vždyť jsme přesně na opačné straně, než kam jsem se chtěl dostat. Místo abychom spolu s potokem vyšli z lesa, vystoupali jsme až k jeho prameni. Les si s námi dělá, co chce.“

„Svatojánská noc je plná ošidného mámení,“ zamumlal Bernát, „zrovna před chvílí jsem slyšel velice zlověstný zpěv. Jsme v bludném kruhu, ale svatý Antonín, ochránce ztracených, vyslyšel mé modlitby a ukázal mi cestu, podívejte.“

A skutečně: vpravo za pramenem se v serpentinách kroutila vzhůru úzká pěšinka, která připomínala temnou, hlubokou rýhu v kadeřavém porostu.

„Vypadá schůdně,“ usoudil student, „ale netuším, kam vede. Nejspíš ji vyšlapala zvěř, která tudy sestupuje k napajedlu.“

„Nemám chuť trmácet se zpátky potokem,“ protestoval mnich, „chci být z téhle příšerné rokle co nejdřív pryč!“

„Co je s tebou?“ seběhl student k Matějovi, který si ještě pořád chladil obličej pod proudem studené vody. „Stalo se něco?“

Matěj jen zavrtěl hlavou.

Student ho chvíli zkoumavě a nevěřičně pozoroval, pak pokrčil rameny. „Nu, jak myslíš. Tak pojď.“

Museli si pospíšet, protože mnich už byl daleko vpředu; zdálo se, že přímo prchá od zpívajícího pramene. Vytušil snad něco? Nebo dokonce viděl?

Zadýcháni zdolali strmé stoupání, a najednou se před nimi otevřela další rokle, či vlastně příkop, nad nímž z šedivé skály vyrůstala pochmurná zeď, postavená z mohutných kamenných kvádrů. Směrem do lesa už byla rozvalená a jednotlivé zřícené bloky zarůstaly na dně příkopu kopřivami a bezovým houštím. Ale její nároží na nejvyšším místě skalního ostrohu, které bylo možná zbytkem věže, se dosud hrdě vypínalo nad koruny stromů a musel být odtamtud daleký výhled do kraje – pokud by se tam ovšem dokázal někdo dostat, což se zdálo málo pravděpodobné.

„Hradisko. Starý Nižbor...“ vydechl student, jako by tomu, co vidí, nechtěl věřit. „Dostali jsme se přesně tam, kam jsme nechtěli...“ Najednou se zarazil a zaposlouchal se do tmy: „Slyšíš to?“

Závan větru přinesl zvláštní zvuk: vřestivý, a přesto melodický. Zřejmě byl vyluzovaný nějakou soustavou píšťal.

„Dudy,“ vydechl užasle Matěj, jemuž další setkání s hudbou vrátilo řeč, „to jsou přece dudy!“

„Ctihodný bratr Bernát jistě oplývá radostí, když slyší pohanský nástroj dávných Bójů,“ řekl student pobaveně. „Slyšel jsem, že opat nechal všechny dudy z širého okolí spálit na hranici za slavnostního vyzvánění zvonů. Jenže nespálil ty, kdo je umějí vyrobit. Ta hudba prý lidi přivádí k šílenství, nutí je křepčít, dokud nepadnou. Barbaři hrávali na dudy v bitvách, a dokud slyšeli jejich hlas, pohrdali smrtí.“

„Mně spíš připadá, že je smutná,“ špitl Matěj a popošel blíž k okraji příkopu ve snaze zahlédnout skrytého hráče.

Měsíc právě stanul nad rozpadlým nárožím a proti jeho bledému kotouči se objevila silueta chlupaté postavy s kozlími rohy a dlouhým ocasem, která seděla na hraně hradební zdi s nohama bez obav spuštěnými nad propast. V podpaží mačkala měch dud a jejich teskně divoký nářek se nesl